

2. Bondar V. I. Dydaktyka [Tekst] / V. I. Bondar. – Kyiv : Lybid, 2005. – 264 s.
3. Muranova N. P. Fyzyko-matematychna pidhotovka starshoklasnykiv do navchannia v tekhnichnomu universyteti [Tekst]: monohrafiia / N. P. Muranova. – Kyiv : NAU, 2013. – 464 s.
4. Serhiienko V. P. Teoretychni i metodychni zasady navchannia zahalnoi fizyky v systemi fakhovoi pidhotovky vchytelia [Tekst]: avtoref. dys. ... nauk. stup. d-ra ped. nauk: spets. 13.00.02 «Teoriia i metodyka navchannia (fyzyka)» / V. P. Serhiienko. – Kyiv, 2005. – 41 s.
5. Stoliar A. A. Pedahohyka matematyky [Tekst] / A. A. Stoliar. – Mynsk: Vysheish. shk., 1974. – 382 s.
6. Ponomareva L. N. Obzorni analiz pryimeneniya modulnogo obucheniya v protsesse professionalnoi podhotovky spetsyalystov v vuze [Elektronnyi resurs] / L. N. Ponomareva. – Rezhym dostupa: <http://abiturient.ncstu.ru/Science/articles/hs/09/ped/15.pdf>. – Zchl. s ekrana.
7. Duka N. A. Vzaymosviaz tendentsyi fundamentalyzatsyy u praktyko-oryentirovannosti v vysshem professionalnom obrazovanii / N. A. Duka // Vestnyk Omskogo gosudarstvennogo unyversyteta: elektron. nauch. zhurn. – 2006. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa: http://lib.omgpu.ru/cgi-bin/irbis64r/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=&S21FMT=&C21COM=S&S21CNR=&S21P01=0&S21P02=1&S21P03=A=&S21STR=%D0%94%D1%83%D0%BA%D0%B0,%20%D0%9D.%20%D0%90. – Zchl. s ekrana.

**Ємець Вікторія,
Слинькова Тетяна,**
м. Київ, Україна

УДК 37.013.74-056.45

ДОСВІД ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ В ІТАЛІЇ

Автори статті проводять аналіз розвитку і супроводження одарених дітей в Італії. Особливе уваження звертають на освітню систему, створену в цьому державстві. Описують методичне супроводження виявлення одарених дітей (критерії їх ідентифікації). Видані рекомендації для батьків, які мають одарених дітей. Такі ж рекомендації отримують вчителі, яким довіряють навчати одарених дітей. Медики Італії вважають і наполягають на тому, що одареність дитини залежить від ДНК і цьому приділяється велика увага.

Ключові слова: одарений дитина, навчання, виховання, сім'я.

The authors analyze the development and support of gifted children in Italy. Particular attention is paid to the educational system that was created in this state. Describe the methodological support to identify gifted children (criteria for their identification). Issued recommendations for parents who have gifted children. The same recommendation was prepared teachers are trusted to teach gifted children. Physicians Italy believe and insist that a gifted child is dependent on the DNA and this is given considerable attention.

Key words: gifted child, training, family.

Італія – це країна з найбагатшими у світі культурними традиціями. Досягнення італійців у мистецтві, архітектурі, літературі, музиці та науці мали значний вплив на розвиток культури в багатьох інших країнах.

Італійська держава активно і в різних формах втручається в економіку країни. Її спеціалізовані органи беруть участь в акціонерних товариствах, виконуючи роль власників контрольного пакету акцій. Відповідно до різних державних програм створюються промислові підприємства. Держава стала найбільшим у країні підприємцем, з особливо сильними її позиціями в енергетиці, металургії та суднобудуванні. За темпами розвитку державний сектор перевершує розвиток італійської економіки в цілому.

Система освіти Італії

Початкова школа. Значна кількість італійців віддають 3-річних дітей до дитячих садків (*scuola materna*), де впродовж 3-х років вони проходять підготовку до школи. Діти навчаються в групах по 15–30 чоловік за методом відомого педагога Марії Монтесорі. Однак існують і приватні католицькі дитячі садки, де дотримуються традиційних методів виховання.

З 6 років діти розпочинають навчання у початковій школі. Перші два її ступені: *scuola elementare* (1) та *scuola elementare* (2) безкоштовні для всіх. Загальноосвітні навчальні предмети на цьому етапі (читання, письмо, малювання, арифметика, музика тощо) є обов'язковими, а за бажанням вивчається лише релігія. Навчальні плани також охоплюють вивчення однієї іноземної мови.

Діти навчаються п'ять днів (приблизно 30 годин) на тиждень. Наприкінці кожного ступеня проводиться тестування. Замість звичних для нас цифр застосовується «словесна» система оцінювання («відмінно», «добре» тощо). Цікавою особливістю є те, що діти-інваліди навчаються разом з усіма. Традиційно класи в італійських державних школах дуже великі. У приватних школах, які складають приблизно 5 % від загальної кількості, учнів менше. Програма у приватних школах ідентична державній, але там заборонено видавати власні атестати, тому їхні учні здають державні іспити на отримання відповідного сертифіката.

Середня школа. Після закінчення першого 5-річного циклу (двох перших ступенів) учні здають письмовий та усний іспити. За їх результатами діти отримують атестат початкової школи (*diploma di licenza elementare*) та переходять до середньої школи (*scuola media*), де навчаються до 14 років. На цьому етапі учні вивчають італійську мову, історію, географію, математику та природничі науки, іноземні мови, мистецтво та музику. Після кожного року навчання проводяться іспити за системою «здано / не здано». Якщо учень не витримує цього випробування, його залишають на другий рік. Після закінчення курсу навчання в *scuola media* діти складають випускні іспити з італійської мови, математики та іноземної мови.

Професійна освіта. Випускники середніх шкіл можуть вступити до навчальних закладів різних профілів, що в Італії належать до системи вищої середньої школи (*scuola secondaria superiore*). Це аналоги професійних навчальних закладів (технічні інститути, профтехучилища, школи мистецтв) та ліцеї. У них навчаються з 14 до 19 років, проте 5-річний курс навчання закінчує лише половина учнів.

Підготовка до вступу в університети. Підготовка до вступу в університети здійснюється в ліцеях, що є трьох видів: класичний (*liceo classico*), технічний (*liceo tecnico*) і природничих наук (*liceo scientifico*). Програми таких ліцеїв охоплюють італійську літературу, латину, математику, фізику, природничі науки, філософію, історію.

Випускники складають іспит (*esame di maturita*), що подібний до французького іспиту на ступінь ВАС, після чого отримують атестати зрілості (*diploma di maturita*), з якими можна вступати до університету. У класичному ліцеї здійснюється загальна підготовка до вступу в університет, а його випускники мають право вступати на будь-який факультет. Відповідно, в ліцеях двох інших типів акцентується увага на вивченні тих чи інших наук. Решта навчальних закладів, що приймають учнів після середньої школи та здійснюють професійну підготовку. Серед них, дев'ять технічних інститутів (*istituto tecnico*) і професійні інститути (*istituto professionale*), де навчають ремеслам, комерції та готельній справі.

Визначення обдарованості в Італії

Офіційного визначення обдарованості немає, але обдарованою прийнято вважати інтелектуально розвинену дитину з високими пізнавальними здібностями, рівень яких вищий ніж в основній кількості дітей. Вивчаючи обдарованість, можна також говорити про прискорений інтелектуальний розвиток.

На сайтах організацій, що займаються допомогою обдарованим дітям можна виокремити комплекс розуміння вищезазначеного терміну.

Часто в обдарованих дітей присутня десинхронізація (термін, введений французьким психологом Терасье у 1985 р.), що вказує на невідповідність між інтелектуальним розвитком, що набагато вище норми в одній або декількох областях, розвитком емоційних відносин та віком дитини. Іншими словами, вже у віці 3–4-х років дитина може цікавитися проблемою смерті. Це викликає тривожний стан, оскільки вона не може знайти розуміння серед однолітків.

Існує сильна мотивація до поглиблення тем вивчення, що цікавлять обдаровану дитину, разом із сильною здатністю до концентрації уваги, хоча і не в усіх областях.

Обдарованим дітям притаманна творчість, що дозволяє виробляти речі або ідеї, а не просто повторювати те, що було сказано або зроблено раніше.

Також необхідно згадати про те, що певні італійські вчені вважають, що ключ до обдарованості та секрет його розуміння потрібно шукати у ДНК. Було досліджено групу дітей з високими показниками інтелекту. Серед них 90 % досліджуваних дітей мали у своєму ДНК специфічну азотисту основу, що призводить до видозміненої транскрипції багатьох білків і впливає на загальний рівень розвитку, а інші 10 % – мали набуту обдарованість.

Критерії ідентифікації обдарованих дітей в Італії

Офіційних критеріїв визначення обдарованості не існує і найчастіше таланти виявляють у процесі навчання в університеті завдяки природному відбору. Значний вплив на розвиток обдарованості мають такі фактори, як: освіта батьків та їхнє фінансове становище. В Італії спеціалісти вважають, що обдарованість можна ідентифікувати у віці 2,5 років, а потім у процесі дорослішання точно окреслити її спрямованість та визначити способи для розвитку.

Основну діяльність з ідентифікації обдарованих дітей в Італії мають виконувати учителі. Тому їм потрібна спеціальна кваліфікація, адже спеціалісти з центрів по роботі з обдарованими дітьми не довіряють тестам на інтелект. Загально прийнятими яскравими ознаками наявності високого інтелекту є здатність читати у віці 3,5 років, нудьга вже в дитячому садку, висока здатність до навчання, підвищене почуття справедливості. Також вважається, що діти з високим інтелектуальним потенціалом становлять 3 % від всього дитячого населення.

Необхідно зазначити, що італійська школа дотримується програм для студентів з обмеженими можливостями, але майже нічого не робить для обдарованих.

Учені зазначають, що обдаровані діти швидко вчаться і їм не потрібно довго засвоювати матеріал тому, що психічні процеси таких дітей відбуваються швидше.

Сьогодні інтелект оцінюють за допомогою шкали IQ, діагностичний інструмент, що надає змогу порівнювати людські можливості. Найбільш розповсюдженим тестом на інтелект є тест Векслера для дорослих (WAIS) і Векслер для дітей (WISC). Люди з рівнем IQ вище 130 виходять за межі норми, проте результат тесту не є остаточним вердиктом обдарованості. Вчені в Італії вважають, що обдарованою може бути дитина, яка активно розвивається в творчості, дизайні, музиці та драматичному мистецтві, але має рівень IQ нижче за 130.

Основними ознаками визначення наявності обдарованості є:

- раннє читання;
- значний словниковий запас;
- знання цифр та арифметичних дій;
- цікавість.

Проблемою для правильної ідентифікації обдарованості може стати те, що діти з надто високим IQ схильні до ризику соціальної дезадаптації (починаючи з показника 125).

Для італійських спеціалістів актуальною проблемою є неправильне діагностування обдарованих, талановитих дітей та дорослих представниками системи охорони здоров'я (психологами, педіатрами тощо). Найбільш розповсюдженими неправильними діагнозами є: синдром дефіциту уваги з гіперактивністю (СДУГ), опозиційні розлади непідкорення (ОРН), obsесивно-компульсивні розлади (ОКР) і розлади настрою (циклотимічний розлад, депресії, біполярні розлади). Вищезазначені неправильні діагнози пов'язані з незнанням

професіоналів конкретних соціальних та емоціональних характеристик обдарованих дітей. Звісно бувають і такі випадки коли хвороба і розлади справді наявні в обдарованій дитини. Тоді потрібно проводити лікування з огляду на обдарованість (наприклад, методика лікування в обдарованих екзистенційної депресії чи нездатності до навчання).

Зазначимо, що разом з інтенсивною психічною діяльністю, обдаровані діти часто надчутливі до емоцій, звуків, запахів і смаків. Такі діти легко можуть розплакатись, коли дивляться по телевізору щось сумне, чують звук роботи люмінесцентних ламп, чи хтось одразу зриває етикетки з нового одягу тощо.

Обдаровані діти люблять систематизувати власне життя, організовувати речі і людей, дотримуватись в усьому порядку. Такі діти створюють складні правила і системи, через що можуть здатися не гнучкими, владолілюбними. Вони можуть довго концентруватися на будь-чому одному, діють цілеспрямовано та наполегливо, а також часто нехтують своїми обов'язками, порушують графіки діяльності інших людей.

Обдаровані діти віддають перевагу самостійній діяльності, розраховують лише на себе. Іноді їм притаманне гарне відчуття гумору, яким вони привертають увагу оточуючих. Часто у працях італійських учених можна побачити посилання на 10 міфів про обдарованих учнів і програм для них (автор: Каролін Кол – відомий педагог).

Міф № 1. Інтелект передається у спадок і не змінюється, тому для обдарованих студентів не потрібно створювати спеціальні умови.

Усі люди успадковують певні риси та особливості таланту й інтелекту. Але всі ці ознаки потрібно розвивати впродовж життя, щоб розкрити власний потенціал. Для порівняння: гарна квітка успадковує деякі риси, однак якщо її не поливати, то вона не отримає необхідну кількість сонячного світла і не зможе розвинути так, як могла б. Те ж можна сказати про обдарованих дітей.

Міф № 2. Обдарованість можна легко діагностувати за допомогою тестів інтелекту.

Обдарованість важко виміряти. Тому школи і шкільні округи випробовують величезну кількість способів виявлення обдарованих студентів. Часто тести такого типу упереджені та можуть відображати етнічну приналежність, соціально-економічний статус, досвід, а не істинну обдарованість. Деяким обдарованим дітям просто не підходять стандартні тести.

Міф № 3. Немає необхідності виявлення обдарованих учнів у початкових класах.

Багато шкільних округів не починають виявлення обдарованих і талановитих студентів до 3-го класу. Серед учителів існує стереотип, що обдарованість неможливо правильно визначити у початкових класах. Разом з тим, талант може проявитися досить рано, так само як і проблеми, пов'язані з ним.

Міф № 4. Обдаровані учні постійно читають і тому носять окуляри. Вони фізично нерозвинені та соціально некомпетентні.

Насправді обдаровані діти різні, деякі успішні у музиці чи спорті, часто фізично розвинені та привабливі. Вони можуть мати багато друзів чи взагалі ні з ким не спілкуватися; екстраверти й інтроверти. Не можливо визначити один тип особистості та стверджувати, що всі обдаровані йому відповідають.

Міф № 5. Обдаровані діти успішно навчаються і добре себе поведуть.

Це твердження відображає інший стереотип про обдарованих студентів. Деякі обдаровані діти дотримуються вимог та інструкцій, ніколи не порушують встановлених правил, а інші навпаки – чинять проблеми для вчителів, не слухаються, отримують незадовільні оцінки, демонструють дезорганізованість.

Міф № 6. Обдаровані учні працюють, використовуючи власний потенціал. Більшість шкіл мають частку обдарованих, які відстають у навчанні. Ці студенти мають потенціал, але не використовують його (з різних причин). Обдарований «відстаючий» може розв'язувати необхідне для себе, що виконуватиме мінімальні вимоги і обирати легку роботу замість більш складних завдань. Часто такі діти не мають дослідницьких та організаційних

навичок у початкових класах. Деякі переживають, якщо завдання не дається легко, а інші не хочуть виглядати обдарованими, тому що це не «круто».

Міф № 7. Навчання обдарованих учнів це легкий процес.

Деякі вважають, що хороший учитель може легко навчити будь-якого студента. Якби це було так, то хороше викладання без спеціальної підготовки було б усім, що потрібно для правильного розвитку обдарованості. Однак вчителі мають опановувати нові стратегії та методи. Вчителі обдарованих дітей стверджують, що їхня професійна діяльність надзвичайно складна і виснажлива, особливо порівняно з викладанням для звичайних дітей.

Міф № 8. Обдаровані учні легко працюють самостійно без особливої допомоги школи.

Цей міф досить розповсюджено, особливо коли є необхідність скоротити бюджет. Часто стверджують, що обдаровані діти обов'язково досягнуть успіху в житті незалежно від якості освіти, що їм надається, а насправді це не відповідає дійсності. Обдаровані студенти вимагають надання спеціальних послуг і програм для забезпечення розвитку, щоб не втратити видатні здібності.

Міф № 9. Обдаровані діти легко можуть навчити інших тому, що самі вже знають.

Може здатися, що обдаровані діти можуть легко передавати знання, але це не так. Обдарований може не мати талантів наставника, особливо тому що не розуміє чому той матеріал, який розуміє він, так тяжко дається іншим.

Міф № 10. Усі діти обдаровані.

Якщо всі діти обдаровані, то немає необхідності виявлення обдарованих учнів і потреби у будь-яких спеціальних програмах для них. Діти мають відмінні та унікальні якості, що роблять кожного цінним. Однак це не означає, що всі діти обдаровані. Обдаровані студенти повинні мати спеціальні навчальні програми і послуги для забезпечення їхнього розвитку.

У процесі розгляду ідентифікації обдарованості, італійські вчені згадують і десинхронізацію розвитку. Це невідповідність між інтелектуальним розвитком і розвитком емоціональних відносин.

Також визнається феномен дітей індиго. Тут потрібно звертати увагу на такі характеристики, як: часті періоди концентрації на деяких думках, надто багатий і детальний словниковий запас, хороша пам'ять (деякі діти можуть згадати, що відбувалося у ранньому дитинстві).

Окрім тестів на IQ, для ідентифікації обдарованих людей використовуються:

- 1) анкети вчителів;
- 2) елементи біографії дитини, аналіз її відносин в сім'ї, з однолітками;
- 3) історія навчального процесу дитини;
- 4) позашкільне життя;
- 5) пізнавальні навички;
- 6) дослідження компонентів самооцінювання.

Можна запропонувати деякі рекомендації з ідентифікації обдарованих дітей у сім'ї:

- може почати ходити вже у 12 місяців, а не 14;
- може говорити у 2 роки;
- може читати у 3 роки;
- шукає собі друзів старшого віку;
- ставить філософські питання;
- проявляє перфекціонізм;
- іноді проявляється дисграфія;
- нудьга під час виконання простих завдань;
- гіперактивність, порушення сну, порушення харчування (булімія, анорексія).

Важливо, щоб батьки взаємодіяли з учителями для більш швидкого виявлення обдарованості. Якщо дитина спілкується, то вона може навчатися за традиційною схемою з певним супроводом. А коли дитина явно відчуває себе чужою серед однолітків, тому їй необхідно навчатися у спеціалізованому класі з підготовленим персоналом.

Умови для розвитку обдарованих дітей в Італії

Згідно з основними положеннями соціально-освітньої філософії в Італії, не створюється жодних офіційних умов для обдарованих дітей. Однак певні місцеві чи приватні організації (компанії або банки) пропонують гранти дітям місцевих громадян. Розповсюдженою є практика раннього вступу до школи, якщо дитина обдарована (лише у приватних школах). Державні школи частіше практикують прискорене навчання, талановиті учні можуть здати випускні іспити екстерном, проте лише за індивідуальною ініціативою.

Фактично кращою стратегією для батьків, які хочуть кращого майбутнього для власних обдарованих дітей, є вибір найкращої школи чи секції. Така стратегія виправдовує себе, особливо під час переходу дітей до старшої школи, адже перед ними відкривається широкий вибір можливостей. Вступних іспитів в Університет немає. В основному дійсно обдаровані студенти ідуть до престижних ліцеїв: наприклад, *Parini* чи *Manzoni* у Мілані.

Часто обдаровані діти є учасниками європейської або світової програми обміну. Це відбувається за індивідуальною ініціативою. Італійські обдаровані діти можуть дозволити собі відхилитися від шкільної програми, брати участь в олімпіадах з математики, фізики, організованих науковими асоціаціями. Також можна взяти участь у конкурсі поезії, акторської гри, що організують місцеві комітети. Такі заходи фінансуються школою або місцевими органами влади. Спортивні змагання найчастіше організуються CONI (національний заклад для спортивних змагань) на всіх рівнях: шкільному, регіональному, загальнонаціональному.

Часто обдарована дитина може використати додаткові форми освіти, приватні ініціативи у музиці, спортивних змаганнях, мовних школах. Декілька років тому приватним чином планувалось організувати спеціалізовану школу для обдарованих дітей в Мілані, відбір куди мав здійснюватися серед дошкільників за попереднім тестуванням. Проте ця ініціатива потерпіла невдачу, адже за дуже високих витрат не всі батьки могли дозволити таку освіту для дітей.

Спеціальна ініціатива відбулася за останні роки між звичайними школами та університетом Павії. Було складено тести, за якими у школах відбувався відбір кращих учнів, яких запрошували пожити тиждень при університеті. За цей час можна було відвідати дослідницькі центри університету, послухати лекції та семінари провідних професорів, а також поспілкуватися з іншими обдарованими.

Взаємодія обдарованих дітей з учителем в Італії

До останнього часу в Італії не займались серйозним вивченням питання про надання спеціальної інформації вчителям стосовно обдарованих дітей. У країні існували лише спеціальні курси для викладачів початкової школи. Їх мета полягала у вивченні дидактичних і педагогічних методів взаємодії з обдарованими, але й ці курси можна назвати досить обмеженими, не обов'язковими.

Філософія викладання педагогічних італійських вишів така: «Якщо ви добре володієте своїм предметом, то ви можете його і добре викладати».

Є спеціалізовані заклади для навчання вчителів. У Тиролі, північній області Італії, Педагогічний інститут запропонував курс підвищення кваліфікації для вчителів, після якого можна спеціалізуватися в освіті для обдарованих дітей. Цей курс розраховано на два роки.

Відомий італійський психолог стверджує, що є прості способи, завдяки яким батьки та вчителі можуть дізнатися, як допомогти дитині з талантом, і, при цьому, кардинально не змінювати власне життя. Важливим фактом є прагнення навчитися виховувати дитину спокійною, щасливою, не завдаючи їй зайвих тривог. Наведемо приклад: «У нас був семирічний хлопчик зі схильністю до роботи з комп'ютером, – розповідає психолог Ронкороні. Ми рекомендували його вчителям, щоб ті дозволили хлопцю ділитися з іншими дітьми пристрасно в класі. Це було проведення презентацій, пояснення принципів роботи тієї чи іншої програми тощо. Таким чином, талант хлопчика було спрямовано на допомогу іншим і подальший розвиток його самого».

За результатами досліджень в Італії, обдарованим дівчатам притаманно більш швидкий інтелектуальний розвиток, кращі результати навчання в школі, що поєднано з кращою

соціальною адаптивністю. Обдаровані хлопці проявляють більше симптомів дезадаптації в навчанні та спілкуванні.

Також в Італії було проведено цікавий експеримент. Його суть полягала у тому, що вчителям запропонували обрати з кожного свого класу одного-двох найкращих учнів. Зазначимо, що вчителі не були обізнані з феноменом обдарованості, тобто не знали, як розпізнати обдаровану дитину. Таким чином, учителі обрали чотирьох студентів яких потім спеціалісти протестували з використанням шкали IQ. Результати відповідно: 129, 130, 132, 139. Можна сказати, що вчителі досить добре ідентифікують нижній поріг обдарованості, іншими словами вирізняють дітей, які не створюють проблем у процесі навчання.

Проблеми обдарованих дітей

В Італії, як і в інших країнах, життя обдарованих дітей не можливо назвати легким, адже часто їхня гіперактивність чи відстороненість розглядаються як хвороба, та й діти не усвідомлюють власного положення.

Дослідження Ф. Мормадо, який вивчає феномен обдарованості ще з 1980-х років довели, що депресії у дітей з високим інтелектуальним потенціалом проявляються статистично частіше, аніж у звичайних. На думку дослідника цю проблему потрібно вирішувати через підготовку вчителів до ідентифікації обдарованих дітей та правильного вибору методів для їх навчання.

Наведемо дані дослідження: у проекті взяли участь 37 дітей у віці від 5 до 12 років, IQ яких знаходиться між 130 і 159 за шкалою Wisc III – R. У дітей з цієї групи спостерігались ознаки депресії з різних причин: недовіра до вчителя, відчуття переслідування, відмова відвідувати школу, відчуття ізоляції, втрата мотивації.

Отже, за результатами дослідження, показники впливу різних факторів на розвиток депресії поділились наступним чином:

- відсутність мотивації – 89 %;
- нудьга – 27 %;
- погана поведінка в школі – 24 %;
- ізоляція – 22 %;
- глибока депресія – 5 %;
- страх переслідування – 5 %;
- відмова ходити на уроки – 5 %.

З 37 дітей лише у 5 % відсутні явні проблеми. Звертаючись до загальної чисельності дитячого населення і статистики можна стверджувати, що у групах звичайних дітей депресія проявляється лише у 2 %, а у період статевого дозрівання – у 4 % (за даними Star Center). Таким чином, ми можемо зробити висновок, що у дітей з високим інтелектуальним потенціалом рівень симптомів депресії значно вищий. Це впливає на працездатність.

Цій проблемі Федеріко присвятив працю «Діти з високим потенціалом, інтелектуальний довідник для науково-педагогічних працівників та батьків». Це була перша наукова праця в Італії, де було розглянуто обдарованих дітей та їхні таланти, а також приділено увагу рівням школи, сім'ї, суспільства.

Використані літературні джерела

1. *Grubar J. C., Duyme M.* Труднощі таланту. Розуміння обдарованих дітей. – Рим: Фенікс. – 2000.
2. *Хой М.* Обдаровані діти. Психологічні корені таланту. – Мілан: Cortina. – 1993.
3. *Sansuini C.* Виховання дітей, обдарованих і талановитих. – Мілан: Franco Angeli. – 1996.
4. *Terrassier J. C.* Обдаровані діти і складності обдарованості. – Турін: Giunti. – 1985.
5. *Andreani Dentici O.* Особистість творча, когитивна і емоціональна. – Мілан: Franco Angeli. – 1995.

6. *Andreani Dentici O.* Інтелект і творчість. – Рим: Carocci. – 2001.
7. *Гойлман Д.* Емоційний інтелект. – Нью-Йорк: Ріццолі. – 2000.
8. *LeDoux J.* Емоціональний мозок. – Мілан: Castaldi. – 1996.

Bibliography

1. *Grubar J. C., Duyme M.* Trudnoshchi talantu. Rozuminnia obdarovanykh ditei. – Rym: Feniks. – 2000.
2. *Khou M.* Obdarovani dity. Psykholohichni koreni talantu. – Milan: Cortina. – 1993.
3. *Sansuini S.* Vykhovannia ditei, obdarovanykh i talanovytykh. – Milan: Franco Angeli. – 1996.
4. *Terrassier J. C.* Obdarovani dity i skladnosti obdarovanosti. – Turin: Giunti. – 1985.
5. *Andreani Dentici O.* Osobystist tvorchy, kohityvna i emotsionalna. – Milan: Franco Angeli. – 1995.
6. *Andreani Dentici O.* Intelekt i tvorchist. – Rym: Carocci. – 2001.
7. *Houlman D.* Emotsiinyi intelekt. – Niu-York: Ritstoli. – 2000.
8. *LeDoux J.* Emotsionalnyi mozok. – Milan: Castaldi. – 1996.

Войнаровська Людмила,
м. Київ, Україна

УДК 37.015.31

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ ОСВІТИ

В статье рассмотрены некоторые требования относительно качества образования с позиций концепции «сродного труда» Григория Сковороды и ноосферогенеза Владимира Вернадского в соотношении с современными исследованиями в сфере философии образования. Автор утверждает, что образование исполняет жизненно важную функцию и является ключевым звеном, а также сверхважным условием существования человечества. Поэтому оно должно стать приоритетом любого общества и государства. Подчеркивается, что вместе с модернизацией образовательного процесса и использованием новых технологий, не менее важно содействовать сохранению богатства национальных культур и ценностей.

Ключевые слова: «философия сердца», социальные ценности, культурные ценности, ноосфера, идентификация, синергетика.

The paper throws the light on education quality requirements on the grounds of concepts of Hryhoriy Skovoroda's «congenial work» and Volodymyr Vernadskiy's noospheregenesis in comparison with modern investigations in the sphere of philosophy. The author emphasizes that education performs a vital social function and it is the key element and condition of human subsistence. Therefore it must become the priority of any society or a country. The importance of promotion and preservation of the wealth of national cultures and values along with the process of education modernization and new technology usage is substantiated in the article.

Key words: «heart philosophy», social values, cultural values, noosphere, identification, synergetics.

Зміна концептуальних підходів щодо пізнання світу та місця у ньому людини, визнання того, що глобалізаційні процеси, які відбуваються у суспільстві, є об'єктивними та містять необхідний елемент соціального розвитку, переконують у необхідності перегляду пріоритетів виховання та навчання. Це стосується формування такої особистості, яка усвідомлюючи роль і місце у сучасному глобалізованому світі, усвідомлює та здатна нести відповідальність за власну діяльність. Очевидно, що освіта сьогодні є однією з більш широких сфер людської діяльності та розглядається як головний чинник соціального та економічного прогресу, адже важливою цінністю та основним капіталом сучасного суспільства є висока професійність,